

Ghi chú: Nội dung dưới đây là Báo cáo về các hoạt động quân sự của quân đội Mỹ trên Biển Đông trong năm 2018 của Viện Nghiên cứu Biển – Đại học Bắc Kinh, Trung Quốc xuất bản tháng 6/2019. Toàn văn báo cáo của Trung Quốc được dịch sang tiếng Việt nhằm mục đích cung cấp thông tin và tư liệu nghiên cứu cho độc giả. Do đó, không thể hiện quan điểm của website nghiencuubiendong.vn hay quan điểm của Việt Nam.

BÁO CÁO CHƯA ĐẦY ĐỦ VỀ HOẠT ĐỘNG QUÂN SỰ CỦA QUÂN ĐỘI MỸ TẠI BIỂN ĐÔNG NĂM 2018

Tác giả: Viện Nghiên cứu Biển – Đại học Bắc Kinh, Trung Quốc

Năm 2018, quân đội Mỹ luôn duy trì trạng thái hoạt động quân sự cường độ cao ở Biển Đông (bản gốc Trung Quốc gọi là Nam Hải), các hoạt động tự do hàng hải, hoạt động trinh sát trên không liên tục được triển khai, hệ thống vũ khí chiến lược, vũ khí có độ chính xác cao thường xuyên ra vào khu vực Biển Đông, Mỹ cũng tích cực tiến hành triển khai các hoạt động ngoại giao sức mạnh mềm, lôi kéo và khuyến khích các nước đồng minh hoặc đối tác tham gia vào các sự vụ tại Biển Đông, thông qua các cuộc tập trận chung, ngoại giao quân sự và buôn bán vũ khí, không ngừng khuếch trương ảnh hưởng quân sự tại khu vực Biển Đông, một bộ phận quan chức cấp cao của Mỹ còn cổ xúy cho các luận điệu chiến tranh chống lại Trung Quốc, ý đồ kiểm chế và đe dọa Trung Quốc vô cùng rõ ràng.

1. Triển khai cường độ cao các hoạt động “tự do hàng hải”, tuần tra tầm gần, trọng điểm triển khai hoạt động từ vùng biển quần đảo Trường Sa (Trung Quốc gọi là Nam Sa) mở rộng ra đến khu vực quần đảo Hoàng Sa (Trung Quốc gọi là Tây Sa)

Cả năm 2018, hải quân Mỹ đã tiến hành ít nhất năm lần hoạt động “tự do hàng hải” tiến vào khu vực 12 hải lý của các đảo đá trên Biển Đông nhằm vào Trung Quốc, dựa trên Báo cáo Hoạt động tự do hàng hải của Bộ Quốc phòng Mỹ năm 2017 – 2018 và các tài liệu không công khai, các tàu chiến và máy bay của quân đội Mỹ còn tiến hành tham trực và bay qua vùng đặc quyền kinh tế của Trung Quốc trong cái gọi là hoạt động “tự do hàng hải” (những điều này thường không nằm trong phạm vi thống kê của các học giả và giới truyền thông), trên thực tế các hoạt động “tự do hàng hải” nhằm vào Trung Quốc tại khu vực Biển Đông có lẽ không dưới mười lần.

So với trước đây, năm 2018 quân đội Mỹ chủ yếu triển khai các hoạt động “tự do hàng hải” tại khu vực Biển Đông dưới hình thức đội hình hai tàu, trên không trung có các máy bay trinh sát phối hợp tác chiến, các lực lượng quân đội được vận dụng ngày càng có hệ thống. Như ngày 27/5, tàu khu trục tên lửa USS Higgins

(DDG-76) và tàu tuần dương tên lửa USS Antietam (CG-54) của Hải quân Mỹ đi xuyên qua một loạt khu vực các thực thể như Linh Côn (Trung Quốc gọi là đảo Đông), đá Cây (Trung Quốc gọi là đảo Triệu Thuật), đảo Phú Lâm (Trung Quốc gọi là đảo Vĩnh Hưng), đảo Tri Tôn (Trung Quốc gọi là đảo Trung Kiên), trong thời gian đó còn tiến vào khu vực 12 hải lý của các đảo này.

Các lực lượng tham gia hoạt động “tự do hàng hải” của Mỹ rất đa dạng, lực lượng không chỉ giới hạn ở Hạm đội 7 mà có sự phối hợp giữa các hạm đội. Tàu khu trục tên lửa USS Higgins (DDG-76) tham gia vào hoạt động “tự do hàng hải” ngày 27/5 chịu sự quản lý của Hạm đội 3 Hải quân Mỹ, khi đó, tàu này vừa mới hoàn thành nhiệm vụ ở khu vực Trung Đông và trở về căn cứ hải quân San Diego, còn tàu tuần dương tên lửa USS Antietam (CG-54) lại nằm dưới sự quản lý của Hạm đội 7 Hải quân Mỹ, tàu này khi đó từ vùng biển Philippines đi về hướng tây qua eo biển Bashi tiến vào Biển Đông. Điều đáng nhắc đến đó là trọng điểm hoạt động của Hải quân Mỹ dường như đang nghiêng về khu vực quần đảo Hoàng Sa, ba trong số năm lần tiến vào khu vực 12 hải lý là ở vùng biển quần đảo Hoàng Sa. Bên cạnh đó, cường độ và mức độ nguy hiểm của hoạt động “tự do hàng hải” của Mỹ cũng gia tăng rõ rệt. Ngày 30/9 tàu khu trục tên lửa USS Decatur (DDG-73) của Hạm đội 3 Hải quân Mỹ đã tiến vào vùng biển gần Đá Ga Ven (Trung Quốc gọi là Đá Nam Huân) thuộc quần đảo Trường Sa, và suýt nữa xảy ra va chạm với tàu khu trục Lan Châu của Trung Quốc, khoảng cách gần nhất giữa hai tàu là 45 thước.

Bảng 1: Tình hình tàu chiến Hải quân Mỹ – Anh tiến vào phạm vi 12 hải lý các đảo đá

Thời gian	Loại tàu chiến	Đặc điểm
17/1	Tàu khu trục tên lửa dẫn đường USS Hopper (DDG-70)	Tiến vào khu vực 12 hải lý thuộc Bãi cạn Scarborough (Trung Quốc gọi là đảo Hoàng Nham)
23/3	Tàu khu trục tên lửa dẫn đường USS Mustin (DDG-89)	Tiến vào khu vực 12 hải lý thuộc Đá Vành Khăn (Trung Quốc gọi là Đá Mỹ Tế)
27/5	Tàu khu trục USS Higgins (DDG-76), tàu tuần dương USS Antietam (CG-54)	Tiến vào khu vực 12 hải lý thuộc đảo Linh Côn, đảo Tri Tôn và đảo Phú Lâm (Trung Quốc lần lượt gọi là đảo Đông, đảo Trung Kiên và đảo Vĩnh

		Hung).
31/8	Tàu đổ bộ lớp Albion	Tiến vào vùng nội thủy quần đảo Hoàng Sa
30/9	Tàu khu trục lớp Arleigh Burke USS Decatur (DDG-73)	Tiến vào khu vực 12 hải lý thuộc Đá Gạc Ma, Đá Gia Ven (Trung Quốc gọi là Đá Xích Qua và Đá Nam Huân)
26/11	Tàu tuần dương tên lửa dẫn đường USS Chancellorsville (CG-62)	Tiến vào vùng nội thủy quần đảo Hoàng Sa

2. Vũ khí chiến lược của hải quân Mỹ không ngừng được triển khai tại Biển Đông và các khu vực xung quanh, tăng cường đe dọa sử dụng vũ lực đối với Trung Quốc tại Biển Đông

Cả năm 2018, lần lượt có 4 nhóm tác chiến tàu sân bay, 4 lữ đoàn tàu đổ bộ cùng với nhiều tàu ngầm tấn công hạt nhân, nhiều máy bay ném bom B-52H và máy bay chiến đấu F-22 của Hải quân Mỹ đã đến Biển Đông và các khu vực xung quanh để triển khai các hoạt động đe dọa chiến lược.

Các phương tiện tác chiến chiến lược cỡ lớn trên mặt nước thường xuyên ra vào Biển Đông. Hải Quân Mỹ lần lượt có bốn nhóm tàu tác chiến sân bay gồm USS Carl Vinson, CVN-70, USS Theodore Roosevelt, CVN-71, USS Ronald Reagan, CVN-76 và bốn lữ đoàn tàu đổ bộ USS America, LHA-6, USS Bonhomme Richard, LHD -6, USS Essex, LHD-2, USS Wasp, LHD-1 xuất hiện tại khu vực Biển Đông nhằm các mục đích như để tham gia tập trận chung với các quốc gia xung quanh Biển Đông, qua lại tự do, hoặc tiến hành các chuyến thăm. Trong số đó, nhóm tác chiến tàu sân bay USS John C. Stennis, CVN – 74 và lữ đoàn tàu đổ bộ USS Essex, LHD-2 đi qua Biển Đông để đến khu vực Trung Đông, nhóm tác chiến tàu sân bay USS Theodore Roosevelt, CVN-71 và lữ đoàn tấn công đổ bộ USS America, LHA-6 mới kết thúc nhiệm vụ ở khu vực Trung Đông và đi qua Biển Đông để trở về nước Mỹ. Nhóm tàu tác chiến sân bay USS Carl Vinson, CVN-70 và USS Ronald Reagan, CVN-76, cùng với lữ đoàn tàu đổ bộ USS Bonhomme Richard, LHD -6 và USS Wasp, LHD-1 lại đến khu vực Biển Đông để thực hiện hoạt động tuần tra trên biển.

Vũ khí chiến lược dưới mặt nước cũng nhiều lần xuất hiện tại Biển Đông. Với khả năng ẩn nấp khi hoạt động của các tàu ngầm hạt nhân, chúng ta khó có thể

thống kê chuẩn xác số lượng tàu ngầm hạt nhân của Hải quân Mỹ đi qua Biển Đông năm 2018, chỉ có thể tra ra một bộ phận tàu ngầm tấn công hạt nhân của Hải quân Mỹ hoạt động tại khu vực Biển Đông từ một vài báo cáo truyền thông công khai hoặc số liệu từ hệ thống AIS. Ngày 1 tháng 3, tàu ngầm tấn công hạt nhân lớp Los Angeles USS Bremerton (SSN-698) của Hải Quân Mỹ đã đến và tiến hành chuyến thăm cảng biển Vịnh Subic, Philippines, trước đó vào ngày 14 tháng 2 chiếc tàu này từng cập bến căn cứ hải quân Changi, Singapore, và đương nhiên là chiếc tàu này đi từ phía nam tiến về phía Bắc qua Biển Đông để đến Philippines. Ngày 16 tháng 3, tàu ngầm tấn công hạt nhân lớp Los Angeles USS Oklahoma City (SSN-723) của Hải quân Mỹ tiến hành chuyến thăm cảng biển tại căn cứ hải quân Changi, Singapore. Cũng không khó để biết, trước và sau mỗi chuyến thăm, các tàu này đều đi qua khu vực Biển Đông.

Máy bay ném bom chiến lược thường xuyên đến khu vực Biển Đông để triển khai các hoạt động diễn tập quân sự, nhiều lần mô phỏng tiến hành các cuộc không kích đối với Trung Quốc. Năm 2018, theo thống kê thông tin trên mạng Internet, máy bay ném bom B-52H của Không quân Mỹ được bố trí tại căn cứ không quân Andersen tại đảo Guam đã có ít nhất 16 lần đến khu vực Biển Đông để triển khai các hoạt động quân sự, và trong hầu hết các trường hợp đều thực hiện nhiệm vụ với hình thức đội hình hai máy bay, số lượt bay xấp xỉ gấp 4 lần so với năm 2017, tính chính xác cũng được tăng cường đáng kể.

Bảng 2: Tình hình thực hiện nhiệm vụ của máy bay ném bom B-52H của Không quân Mỹ tại Biển Đông năm 2018

STT	Thời gian	Số lượt bay	Số hiệu	Khu vực hoạt động	Phi đội
1	3/2	2	Toxin01, 02	vùng biển lân cận Đá Vành Khăn, quần đảo Trường Sa	Phi đội máy bay ném bom 20
2	10/2	2		Một chiếc hoạt động quân sự tại Biển Đông, một chiếc bay đến Singapore tham gia triển lãm hàng không	Phi đội máy bay ném bom 20
3	2/3	2	Burn01, 02	Quần đảo Trường Sa	Phi đội máy bay ném bom 20
4	20/3	2	Nolan01,	vùng biển lân cận Đá Vành	Phi đội máy

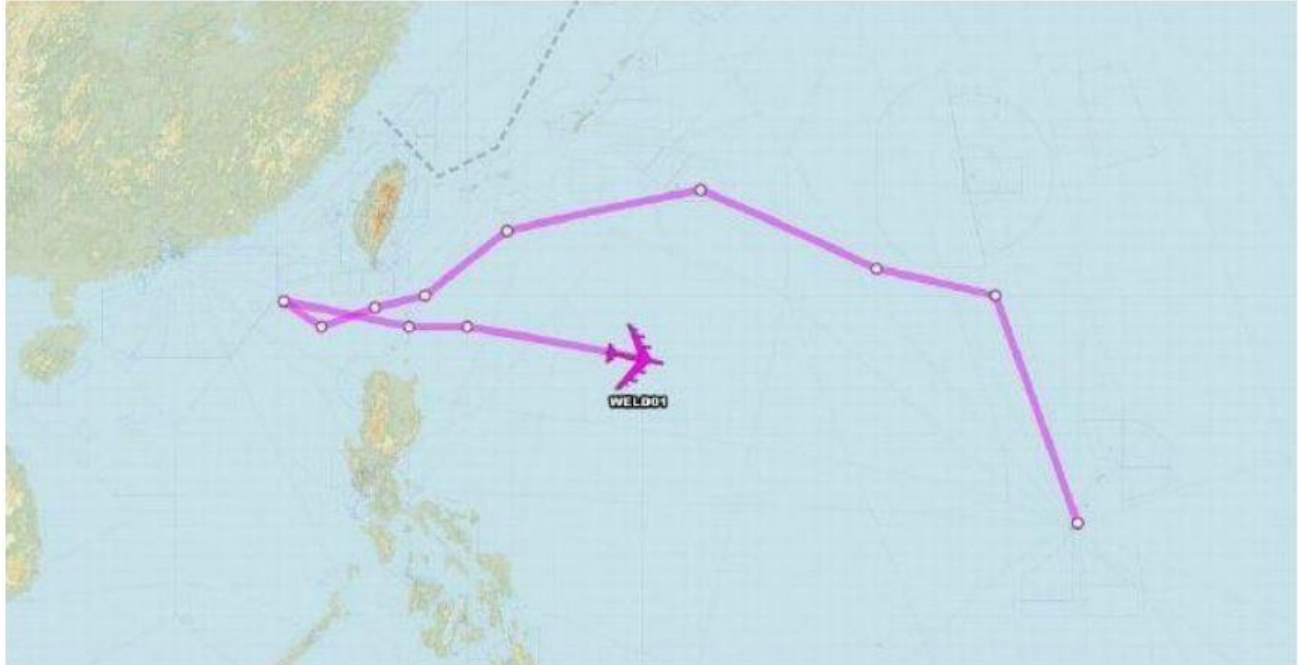
			02	Khăn, quần đảo Trường Sa	bay ném bom 20
5	24/4	2	Hero01, 02	Quần đảo Trường Sa	Phi đội máy bay ném bom 20
6	17/5	2	Peril01, 02	Biển Đông	Phi đội máy bay ném bom 20
7	22/5	2	Legit01, 02	Biển Đông	Phi đội máy bay ném bom 20
8	31/5	1	Weld01	Không phận tỉnh Quảng Đông, vùng biển phía ngoài thành phố Sán Đầu, Quảng Đông, Trung Quốc	Phi đội máy bay ném bom 20
9	3/6	2	Maker01, 02	Quần đảo Trường Sa	Phi đội máy bay ném bom 20
10	5/6	2	Diplo01, 02	Từ Diego Garcia bay đến đảo Guam, đi qua Biển Đông	Phi đội máy bay ném bom 20
11	28/8	2	Dente01, 02	Vùng biển lân cận Đá Vành Khăn, quần đảo Trường Sa	Phi đội máy bay ném bom 96
12	30/8	2	Dente01, 02	Vùng biển lân cận Đá Vành Khăn, quần đảo Trường Sa	Phi đội máy bay ném bom 96
13	24/9	2	Etos01, 02	Bay từ đảo Guam đến Diego Garcia, đi qua Biển Đông	Phi đội máy bay ném bom 96
14	25/9	2		Biển Đông	Phi đội máy bay ném bom

					96
15	17/10	2	Kimbo01, 02	Quần đảo Trường Sa	Phi đội máy bay ném bom 96
16	20/11	2	Ziggy01, 02	Biển Đông	Phi đội máy bay ném bom 96

Chương trình nhận diện tình hình chiến lược Biển Đông, số liệu được tổng hợp từ tài khoản Twitter Aircraft Spots

Thông thường máy bay ném bom B-52H hầu như đều cất cánh từ căn cứ không quân Andersen tại đảo Guam (có một lần trong số đó là cất cánh từ Diego Garcia ở Ấn Độ Dương), sau đó bay theo hướng Tây Bắc từ đảo Guam, bay qua eo biển Bashi miền Nam Đài Loan rồi tiến vào Biển Đông, sau khi bay đến vùng lân cận quần đảo Trường Sa thì chuyển hướng Bắc, qua khu vực lân cận Bãi cạn Scarborough và quay về đảo Guam, sau khi cất cánh thì Không quân Mỹ sẽ từ căn cứ không quân Andersen hoặc căn cứ không quân Kadena tại Okinawa, Nhật Bản cho cất cánh tiếp hai máy bay tiếp dầu KC-135R và sẽ thực hiện tiếp nhiên liệu kéo dài thời gian bay cho máy bay ném bom B-52H đang thi hành nhiệm vụ tại không phận vùng biển Philippines.

Trong số các nhiệm vụ của máy bay B52-H tại khu vực Biển Đông trong cả năm thì ít nhất có hai lần (cuối tháng 5) là tập trận tấn công mô phỏng các mục tiêu nằm tại khu vực ven biển Đông Nam Trung Quốc, khi đó hai máy bay ném bom B52-H cất cánh từ đảo Guam, sau khi bay qua eo biển Bashi lại không bay về phía Nam như bình thường mà bay về hướng Tây Bắc đến không phận vùng biển phía ngoài thành phố Sán Đầu, Quảng Đông, vùng biển lân cận quần đảo Đông Sa, sau đó chuyển hướng bay, bay về đảo Guam, lộ tuyến bay này rõ ràng là đang tiến hành tập trận ném bom mô phỏng nhằm vào khu vực Trung Quốc đại lục.

Nguồn ảnh: Tài khoản Twitter Aircraft Spots

Hệ thống vũ khí có độ chính xác cao bắt đầu được triển khai tại khu vực xung quanh Biển Đông. Các máy bay chiến đấu đại diện cho thế hệ máy bay chiến đấu thứ năm như F22, F-35 bắt đầu được triển khai tại Biển Đông với mục đích vẫn là làm quen với lộ tuyến bay và hoàn cảnh tác chiến tại khu vực này, sau này một khi có chuyện xảy ra thì có thể phối hợp với các loại vũ khí chiến lược như tàu sân bay, máy bay ném bom để triển khai các hoạt động quân sự. Đầu tháng 2/2018, hai chiếc máy bay chiến đấu F-22 thuộc phi đội máy bay chiến đấu 525 Không quân Mỹ cất cánh từ căn cứ không quân Elmendorf, Alaska qua điểm dừng là căn cứ không quân Kadena, Okinawa, Nhật Bản rồi tiếp tục đến Singapore tham gia triển lãm hàng không quốc tế Singapore. Cùng ngày, hai chiếc máy bay chiến đấu F-35B thuộc phi đội tấn công máy bay chiến đấu 121 của Thủy quân lục chiến Mỹ cũng cất cánh từ căn cứ Iwakuni của Nhật Bản và tham gia triển lãm hàng không ở Singapore. Mặc dù trên danh nghĩa là tham gia triển lãm hàng không, nhưng trên thực tế, những máy bay chiến đấu tiên tiến này của quân đội Mỹ có thể làm quen đặc điểm đường bay và hoàn cảnh tác chiến của khu vực Biển Đông khi bay qua. Rõ ràng hơn nữa đó là tàu tấn công đổ bộ USS Essex của Hải quân Mỹ trong khoảng thời gian vận chuyển sáu máy bay chiến đấu F-35B của phi đội máy bay chiến đấu 211 của Thủy quân lục chiến qua Biển Đông để đến triển khai tại khu vực Trung Đông đã cùng với các nước Đông Nam Á triển khai cuộc tập trận chung “Carat” được tổ chức hàng năm, máy bay chiến đấu F-35B dưới danh nghĩa tham gia tập trận đã chính thức tiến vào Biển Đông. Sau đó vào tháng 9, tàu đổ bộ USS Wasp của Hải quân Mỹ được bố trí tại căn cứ hải quân Sasebo, Nhật Bản đã

đến Biển Đông tiến hành hoạt động tuần tra trên biển, khi đó trên chiếc tàu đổ bộ này cũng vận chuyển 6 máy bay F-35B của phi đội máy bay chiến đấu 121 Thủy quân lục chiến Mỹ, trong thời gian tiến hành hoạt động tuần tra, máy bay chiến đấu F-35B đã nhiều lần triển khai hoạt động huấn luyện bay.

3. Triển khai nhiều loại hình diễn tập quân sự và hợp tác với các quốc gia xung quanh Biển Đông, không ngừng khuếch trương lực lượng và ảnh hưởng tại khu vực này

Năm 2018, quân đội Mỹ đã tiến hành gần một trăm cuộc tập trận lớn nhỏ ở Biển Đông với các nước trong khu vực như Philippines, Thái Lan, Indonesia, Malaysia, Singapore và với các nước ngoài khu vực như Nhật Bản và Anh, đồng thời tích cực mở rộng ngoại giao sức mạnh mềm thông qua các chuyến thăm cảng biển và buôn bán vũ khí.

Các cuộc tập trận theo thông lệ hàng năm đều giống như cũ đó là chú trọng vào hiệp đồng tác chiến giữa các lực lượng. Năm 2018, Mỹ và các nước Đông Nam Á đã tổ chức các cuộc tập trận quan trọng bao gồm cuộc tập trận chung “vai kẻ vai” giữa Mỹ và Philippines, tập trận “Carat” giữa Mỹ và các nước ASEAN, tập trận “Hổ mang vàng” giữa Mỹ và Thái Lan, tập trận “Mái tường phía Tây” giữa Mỹ và Indonesia. Do sau khi Tổng thống Philippines Duterte lên nhậm chức đã giảm hợp tác với Hải quân Mỹ, cho nên số lượng các cuộc tập trận chung giữa Mỹ và Philippines có chút giảm nhẹ, nhưng số lượng các cuộc tập trận giữa Mỹ và các nước ASEAN không hề giảm bớt mà thậm chí các cuộc tập trận chiến thuật còn tăng lên. Trước đây, hầu hết các cuộc tập trận giữa Mỹ và các nước ASEAN đều do Hạm đội 7 có trụ sở tại Căn cứ Hải quân Yokosuka, Nhật Bản phái quân tham gia, năm 2018 Hạm đội 3 cũng bắt đầu tham gia một số cuộc tập trận, ví dụ như cuộc tập trận “Carat” do Mỹ và Malaysia cùng tổ chức mà lữ đoàn tàu đổ bộ USS Essex có tham gia khi đi qua Biển Đông trên đường tới Trung Đông. Trong các lực lượng tham gia, chủ đạo vẫn là hải quân và thủy quân lục chiến nhưng không quân cũng có sự tham gia ở một vài cuộc tập trận, ví dụ như cuộc tập trận chung “Mái tường Phía Tây” giữa Mỹ và Indonesia tổ chức tại sân bay Manado, Indonesia đầu tháng 3 chính là một cuộc diễn tập không chiến. Khi đó nhiều máy bay chiến đấu F-16C/D của phi đội máy bay chiến đấu 13 phi đoàn máy bay chiến đấu 35 đóng tại Căn cứ không quân Misawa và lữ đoàn tác chiến đặc biệt đóng tại căn cứ không quân Kadena, Okinawa, Nhật Bản với tổng cộng 250 người đã tham gia cuộc tập trận. Tham gia cuộc tập trận không chỉ giới hạn ở mức độ song phương mà còn bắt đầu mở rộng ra với bên thứ ba, thậm chí là đa phương. Ví dụ như vào đầu tháng 7, ba nước Mỹ, Nhật, Philippines đã triển khai một cuộc diễn tập tìm kiếm cứu hộ chung tại vùng biển phía Tây đảo Luzon, Philippines, lực lượng tham gia cuộc diễn tập bao gồm tàu vận tải nhanh viễn chinh USNS Millinocket, tàu trục vớt USNS Salvor và một máy bay tuần tra chống ngầm P-8A

của Hải quân Mỹ, một chiếc máy bay UP-3D của binh chủng không lực hải quân 91, Lực lượng Phòng vệ Nhật Bản và một chiếc máy bay vận tải C-90, một máy bay trực thăng và tàu hộ vệ BRP Ramon Alcaraz, tàu vận tải đổ bộ BRP Tarlac của Hải quân Philippines.

Triển khai diễn tập tác chiến đặc biệt và diễn tập chống tàu ngầm, nhằm vào hoạt động tập trận của Trung Quốc. Trong nửa cuối năm 2018, quân đội Mỹ tiếp tục triển khai diễn tập tác chiến đặc biệt tại khu vực Mindanao thuộc miền nam Philippines. Máy bay trực thăng tìm kiếm cứu hộ HH-60G thuộc trung đội cứu hộ số 33, máy bay chiến đấu đặc biệt MC-130J của trung đội tác chiến đặc biệt số 17 trực thuộc đại đội tác chiến đặc biệt 353 và máy bay chiến đấu đặc biệt C-146A của trung đội tác chiến đặc biệt 524 chuyển từ Mỹ sang của Không quân Mỹ đóng tại Okinawa, Nhật Bản đã triển khai các cuộc thâm nhập, thả dù tầm thấp và huấn luyện cứu hộ đặc biệt ở Luzon, Philippines. Mỹ hàng năm cử 1 trung đội nhân viên tác chiến đặc biệt đóng tại khu vực Midanao, Philippines để hỗ trợ quân đội chính phủ Philippines trong các hoạt động quân sự ở khu vực phía Nam. Ngoài ra, đại đội B Đoàn Không quân 229 Lữ đoàn Không quân tác chiến 449 của Lục quân Mỹ cũng được bố trí tại Midanao miền Nam Philippines chủ yếu giúp đỡ quân đội Philippines. Thêm vào đó, Mỹ thường xuyên tổ chức diễn tập chống tàu ngầm ở Biển Đông cùng với các quốc gia như Philippines, Malaysia và Nhật Bản, thông tin công khai hiện tại vẫn chưa tiết lộ chi tiết, nhưng mục đích và tính định hướng là không có gì bàn cãi.

Tích cực triển khai ngoại giao sức mạnh mềm, xích lại gần hơn với các quốc gia xung quanh Biển Đông thông qua các biện pháp như ngoại giao, buôn bán vũ khí. Hoạt động ngoại giao quân sự nổi bật nhất do quân đội Mỹ triển khai ở Biển Đông năm 2018 là chuyến thăm của Nhóm tàu sân bay Carl Vinson đến Đà Nẵng (Việt Nam), đây là lần đầu tiên tàu sân bay Mỹ đến thăm Việt Nam sau Chiến tranh Việt Nam, thể hiện bước tiến trong quan hệ quân sự giữa hai nước. Bộ trưởng Quốc phòng Mỹ thời điểm đó là James Mattis đã đến thăm Việt Nam hai lần trong năm 2018, lập kỷ lục mới trong lịch sử. Ngoài Việt Nam, năm nay tàu sân bay, tàu khu trục, tàu tuần dương và tàu ngầm tấn công hạt nhân của Hải quân Mỹ còn đến thăm các nước ASEAN như Singapore, Indonesia, Malaysia, Philippines và Thái Lan. Vào cuối tháng 3, tàu khu trục tên lửa USS Sterett (DDG 104) và cuối tháng 11, nhóm tác chiến tàu sân bay Reagan thuộc Hạm đội 7 của Hải quân Mỹ đã tới thăm Hồng Kông, vào giữa tháng 10, tàu nghiên cứu hải dương thuộc biên chế của Hải quân Mỹ R / V Thomas G. Thompson (T-AGOR- 23) đã cập cảng Cao Hùng, Đài Loan; ngoài ra, năm 2018, Hạm đội Thái Bình Dương của Hải quân Mỹ cũng đã triển khai hoạt động “Đôi tác Thái Bình Dương”, siêu tàu bệnh viện USNS Mercy (T-AH 19) của Hải quân Mỹ đã đến thăm các quốc gia như Malaysia, Sri Lanka, Việt Nam, Nhật Bản, đây đều là những biểu hiện cụ thể

của ngoại giao quân sự tại khu vực Biển Đông của quân đội Mỹ. Ngoài các hoạt động thăm viếng ngoại giao, quân đội Mỹ còn tích cực tăng cường bán vũ khí và viện trợ quân sự ở khu vực Biển Đông, ví dụ, trong tháng 5 họ đã giao 8 máy bay trực thăng tấn công AH-64E Apache cho quân đội Indonesia, trong tháng 8, Mỹ tuyên bố sẽ tặng 4 chiếc máy bay tấn công hạng nhẹ OV-10 trong Chiến tranh Việt Nam cho Philippines.

4. Duy trì trình sát cường độ cao ở Biển Đông và luôn theo dõi xu hướng của lực lượng quân đội Trung Quốc

Mỹ không ngừng mở rộng các hoạt động trình sát ở khu vực Biển Đông, các hệ thống trình sát tiên tiến được ưu tiên sử dụng ở khu vực xung quanh Biển Đông.

Gửi các hệ thống trình sát trên không tiên tiến đến Biển Đông để tiến hành hoạt động trình sát. Quân đội Mỹ hầu như mỗi ngày đều phái 2-4 chuyến bay P-3C và P-8A đến Biển Đông thực hiện trình sát, con số cả năm lên tới hàng ngàn chuyến bay. Máy bay tuần tra chống tàu ngầm P-8A là máy bay trình sát trên biển tiên tiến nhất của Hải quân Mỹ, có thể giám sát và không chế hiệu quả vùng biển có diện tích lớn dựa vào hệ thống trình sát trên không tiên tiến, năm 2018 tần suất hoạt động của loại máy bay này tại Biển Đông đã tăng lên rõ rệt. Hiện nay, P-8A chủ yếu được triển khai tại Căn cứ Không quân Kadena ở Okinawa và Căn cứ Không quân Misawa ở phía Bắc Nhật Bản, nhưng vẫn có số ít được bố trí ở các khu vực xung quanh Biển Đông, như Căn cứ Không quân Clark ở Philippines, Căn cứ Không quân Utapa ở Thái Lan, v.v. và thỉnh thoảng một hoặc hai máy bay sẽ được triển khai, đầu tháng 10 sẽ có 2 máy bay tuần tra chống tàu ngầm P-8A từ Mỹ bay qua nhưng sẽ không hạ cánh ở Nhật Bản mà bay thẳng đến Căn cứ U-Tapao ở Thái Lan. Gần như mỗi ngày, đều có P-8A cất cánh từ Kadena hoặc Sân bay Clark ở Philippines đến Biển Đông để tiến hành trình sát. Các đảo đá ở Quần đảo Trường Sa là trọng tâm của trình sát quân đội Mỹ, ví dụ, vào tháng 8 một phóng viên của CNN ở Mỹ đã di chuyển bằng 1 chiếc máy bay tuần tra chống tàu ngầm P-8A số hiệu 168850 của Trung đội tuần tra số 4 thuộc Hải quân Mỹ, từ Căn cứ Không quân Kadena Okinawa đến không phận gần đảo đá Trường Sa ở Biển Đông, tiến hành do thám 4 đảo đá: Đá Xu Bi (Trung Quốc gọi là Đá Chữ Bích), Đá Chữ Thập (Trung Quốc gọi là Đá Vĩnh Thử), Đá Gạc Ma và Đá Vành Khăn. Trong quá trình hoạt động, máy bay tuần tra chống tàu ngầm P-8A của Hải quân Mỹ đã 6 lần bị lực lượng bảo vệ đảo của phía Trung Quốc cảnh cáo bằng lời nói. New York Times đưa tin, vào đầu tháng 9, một máy bay tuần tra chống tàu ngầm P-8A mang số hiệu 169009 của Trung đội tuần tra số 4 thuộc Hải quân Mỹ, cất cánh từ Căn cứ Không quân Kadena (Okinawa) đến không phận gần Đá Vành Khăn thuộc Quần đảo Trường Sa, từng đi vào không phận Đá Vành Khăn.[1] Ngoài việc tiến hành do thám đảo đá Trường Sa, quân đội Mỹ còn tiến hành trình sát nhằm vào các hoạt động của lực lượng Quân Giải Phóng Nhân dân Trung Quốc

(PLA), ví dụ như những người yêu thích hàng không trực tuyến thông qua tin tức ADS-B phát hiện chiều ngày 6 tháng 1, 1 chiếc máy bay tuần tra trên biển P-8A mang số hiệu 168758 của Trung đội máy bay tuần tra số 8 thuộc Hải quân Mỹ cất cánh từ Căn cứ Không quân Kadena (Okinawa), bay qua eo biển Ba Sĩ đến Biển Đông thì đúng ngày hôm đó biên đội tàu sân bay Liêu Ninh của Trung Quốc vừa hay đang triển khai hoạt động quân sự ở Biển Đông. Ngoài ra, máy bay trinh sát RC-135 được bố trí tại căn cứ Kadena (Okinawa) và máy bay không người lái (UAV) RQ-4 Global Hawk được bố trí tại Căn cứ Không quân Andersen trên đảo Guam của Không quân Mỹ cũng sẽ thường xuyên đến Biển Đông triển khai các hoạt động trinh sát, như ngày 7 tháng 5, trong khoảng thời gian Mỹ và Philippines triển khai cuộc tập trận chung “Vai kề vai”, thông cáo số 1754 do Vùng thông tin bay Manila công bố đã chỉ rõ rằng từ ngày 8 đến ngày 9 tháng 5, máy bay trinh sát RQ-4B Global Hawk của Không quân Mỹ sẽ đến Philippines và Biển Đông tiến hành hoạt động trinh sát. Thông thường, máy bay trinh sát của quân đội Mỹ sau khi cất cánh từ Căn cứ Không quân Kadena (Okinawa), đầu tiên sẽ đi về phía Nam tiến vào eo biển Bashi và sau khi tiến vào Biển Đông từ eo biển Bashi, nó chuyển sang hướng Tây Bắc đến vùng biển phía ngoài Hồng Kông, bay dọc theo bờ biển khu vực Hoa Nam (Trung Quốc) hướng về phía Tây, ở hướng Tây Bắc đảo Hải Nam chuyển sang hướng Tây Nam, sau khi bay dọc theo đường bờ biển đảo Hải Nam đến vùng trời Tây Nam Tam Á thì bay trở về, tiến hành trinh sát trên không cường độ cao khu vực miền Nam Trung Quốc.

Nguồn ảnh: Văn kiện Bộ An ninh Nội địa Mỹ do Edward Snowden công bố [2]

Cùng với việc Trung Quốc tăng cường xây dựng lực lượng ở Hoàng Sa và Trường Sa, lộ trình máy bay trinh sát của quân đội Mỹ cũng đã được điều chỉnh một phần, tức là, tăng cường trinh sát khu vực Trung Nam Biển Đông.

Tăng cường bố trí các lực lượng trinh sát trên mặt nước và trinh sát dưới nước, đồng thời tiến hành trinh sát toàn diện khí tượng thủy văn Biển Đông. Như đã đề cập trước đó, tàu nghiên cứu hải dương R / V Thomas G. Thompson (T-AGOR-23) của Hải quân Mỹ đã cập cảng Cao Hùng, Đài Loan vào tháng 10, con tàu này được trang bị các thiết bị trinh sát biển tiên tiến có thể tiến hành thu thập các loại số liệu về nước biển. Hạm đội 7 của Hải quân Mỹ cũng đã triển khai nhiều tàu trinh sát tại Căn cứ Sasebo, Nhật Bản. Theo thông tin của AIS, những tàu trinh sát này thường hoạt động ở giữa Biển Đông và ở vùng biển phía Đông Nam Tam Á (Trung Quốc), tiến hành trinh sát toàn diện con đường quan trọng mà tàu ngầm Trung Quốc ra vào, nội dung trinh sát bao gồm nhiều số liệu như nhiệt độ, độ mặn và tính dẫn điện của nước biển, có hỗ trợ rất lớn cho quân đội Mỹ khi triển khai tác chiến chống tàu ngầm. Ngoài ra, vào tháng 4 năm 2018, Hải quân Mỹ chỉ có 2 tàu trinh sát tên lửa USNS. Lorenzen (T-AGM 25) và USNS Invincible (T-AGM-24) cùng lúc xuất hiện tại Căn cứ Sembawang ở Singapore, cảng nhà của USNS Lorenzen là Căn cứ Hải quân Sasebo Nhật Bản, cho nên muốn đến Singapore thì phải đi qua Biển Đông, nhưng USNS Invincible lại được triển khai trong thời gian dài ở khu vực Vịnh Ba Tư ở Trung Đông, mục đích đi một quãng đường dài đến Biển Đông vẫn còn là ẩn số, nhưng xét dưới góc độ là một vũ khí trinh sát tên lửa, thì đối tượng nhắm vào tại khu vực xung quanh Biển Đông thì chỉ có thể là Trung Quốc.

5. Kêu gọi các nước đồng minh và các nước đối tác phối hợp gây sức ép với Trung Quốc

Năm 2018, trong bối cảnh không đủ sức mạnh quân sự, Mỹ thể hiện rõ ràng yêu sách của mình đối với các nước đồng minh và các nước đối tác, yêu cầu họ tăng cường sự can dự và quan tâm vào các vấn đề Biển Đông, tích cực cổ vũ lực lượng quân đội của các đồng minh hoặc các đối tác bố trí triển khai các hoạt động quân sự ở Biển Đông. Mỹ cũng tăng cường nỗ lực lôi kéo và gây áp lực cho các đồng minh và các quốc gia xung quanh Biển Đông, mục đích và biện pháp ngày càng lộ rõ, công khai yêu cầu các nước đồng minh phối hợp với Mỹ để tăng cường sự hiện diện lực lượng và sức mạnh hành động trong khu vực. [3] Bộ trưởng Bộ Quốc phòng Mỹ James Mattis đã nhiều lần kêu gọi các nước liên quan cùng phối hợp đối phó với thách thức Trung Quốc, nhằm phản đối các hành vi thay đổi quy tắc khu vực và các quy phạm quốc tế của Trung Quốc. [4] Vào ngày 28 tháng 12 năm 2018, Trợ lý Bộ trưởng Quốc phòng về các vấn đề an ninh châu Á và Thái Bình Dương Randall Schriver trong một cuộc phỏng vấn với tờ The Australian cho biết để đối phó với Trung Quốc, ông hy vọng rằng các đồng minh của Mỹ bao gồm

Úc, Anh, Pháp tăng cường hành động ở Biển Đông, có thể không cần bắt chức hoạt động “tự do hàng hải” của quân đội Mỹ, nhưng có thể tham gia tuần tra trên biển và thực hiện các hành động khác thể hiện sự hiện diện rõ ràng. [5] Về vấn đề này, các nước như Anh, Pháp, Úc, Nhật Bản tích cực hưởng ứng, tăng cường mức độ hiện diện và hoạt động của quân đội ở Biển Đông. Chẳng hạn, vào tháng 4 năm 2018, Úc đã phái ba tàu Anzac, Toowoomba, Success đến Biển Đông nhằm triển khai nhiệm vụ trong 3 tháng, trong khoảng thời gian đó cùng các nước trong khu vực như Việt Nam, Indonesia và Philippines tiến hành các chuyến thăm và giao lưu, và tiến hành tập trận chung “Bersama Shield” cùng với Malaysia, Singapore, Vương quốc Anh và New Zealand trong khuôn khổ “Hiệp ước Phòng thủ Ngũ cường”. Để tăng cường việc phối hợp hành động hoặc phối hợp tuần tra trên biển, quân đội Mỹ còn có ý thức tăng cường liên lạc và phối hợp huấn luyện với lực lượng của các quốc gia ngoài khu vực này. Ví dụ, giữa tháng 3, Nhóm tàu sân bay Carl Vinson sau khi kết thúc chuyến thăm Việt Nam, đã tiến hành tập trận chung với tàu sân bay trực thăng Ise (DDH-182) của Lực lượng Phòng vệ Biển Nhật Bản ở Biển Đông, vào cuối tháng 8, Nhóm tác chiến tàu sân bay Ronald Reagan cùng với tàu sân bay trực thăng Kaga (DDH 184), tàu khu trục Inazuma (DD 105) và tàu khu trục Suzutsuki (DD 117) của Lực lượng Phòng vệ Biển Nhật Bản đã tiến hành tập trận chung ở Biển Đông.

6. Cổ vũ, kích động chiến tranh và hành động “lấy hạt dẻ trong lò lửa”

Nhiều quan chức cấp cao trong quân đội Mỹ đã có ý kiến cổ vũ xung đột vũ trang hoặc chiến tranh nhằm vào Trung Quốc ở Biển Đông. [6] Vào tháng 2 năm 2018, Tư lệnh Bộ Tư lệnh Thái Bình Dương Mỹ Harry B. Harris Jr. trong lúc đưa ra chứng cứ trước Quốc hội đã nói rằng: “Trung Quốc có ý đồ kiểm soát Biển Đông và Mỹ phải chuẩn bị cho một cuộc chiến có thể xảy ra với Trung Quốc”. [7] Vào ngày 26 tháng 4, Tư lệnh Bộ Tư lệnh Ấn Độ Dương – Thái Bình Dương Mỹ (được bầu nhưng chưa nhậm chức) Philip Davidson phát biểu tại Hội nghị thu thập ý kiến và xem xét của Ủy ban Quân sự Thượng viện Mỹ rằng: “Ngoài chiến tranh, Mỹ không có cách nào ngăn Trung Quốc kiểm soát Biển Đông.” [8] Vào ngày 6 tháng 2 năm 2019, Bộ trưởng Hải quân, Tham mưu trưởng Hải quân Mỹ Tướng John M. Richardson trong một bài phát biểu tại Hội đồng Đại Tây Dương đã chỉ ra rằng từ giờ về sau Mỹ sẽ thực hiện mạnh mẽ “Bộ quy tắc về tránh va chạm bất ngờ trên biển” khi chạm trán lực lượng trên biển của Trung Quốc, bao gồm cả Hải quân Trung Quốc, cảnh sát biển và dân quân tự vệ biển trong khu vực Biển Đông. Nếu Trung Quốc không tuân thủ nội dung liên quan đến “Bộ quy tắc về tránh va chạm bất ngờ trên biển” thì Mỹ sẽ áp dụng các biện pháp thích hợp khiến Trung Quốc phải nếm trái đắng.

7. Tổng kết và triển vọng

Trong bối cảnh cạnh tranh chiến lược giữa các nước lớn, Mỹ cả ở cấp chiến lược, chiến thuật hay hành động đều thể hiện rõ đã tăng cường mức độ quan tâm và sự tập trung đến tình hình Biển Đông. Chừng nào sức mạnh của Trung Quốc vẫn đang phát triển, ngay cả khi nước này tiếp tục hạn chế sử dụng sức mạnh, quân đội Mỹ vẫn sẽ tiếp tục tăng cường bố trí lực lượng và hiện diện quân sự, tăng cường hoạt động “tự do hàng hải” khiến Biển Đông trở thành “chiến trường”. Trong tương lai, lực lượng quân đội Mỹ sẽ không ngừng tập trung ở Biển Đông, gia tăng cường độ hành động hơn nữa. Do Mỹ rất không hài lòng với tình hình chiến lược ở Biển Đông hiện nay, nên sự kích động cũng như ý muốn gây ra va chạm hoặc tạo ra xung đột cũng đang tăng cao nhanh chóng. Do đó, chúng ta cần tiếp tục quan tâm đến sự hiện diện và hoạt động của quân đội Mỹ ở Biển Đông cũng như khu vực xung quanh.

www.nghiencuubiendong.vn

TÀI LIỆU THAM KHẢO

[1] Hannah Beech, “China’s Sea Control Is a Done Deal, ‘Short of War With the U.S.’”, Sept. 20, 2018, <https://www.nytimes.com/2018/09/20/world/asia/south-china-sea-navy.html>

[2] Kim Zetter, the Intercept, April 10, 2017, <https://theintercept.com/2017/04/10/snowden-documents-reveal-scope-of-secrets-exposed-to-china-in-2001-spy-plane-incident/>

Flight path of the turboprop EP-3E Ariens involved in the crash. Map: Navy-NSA final report on the EP-3 Collision

[3] Hồ Ba, Lưu Lâm, Đường Bồi: “Tình hình Biển Đông: Nhìn lại và triển vọng”, “Kế hoạch nhận thức tình hình chiến lược Biển Đông”, ngày 8 tháng 4 năm 2019, <http://scspi.pku.edu.cn/yjbg/index.htm>

[4] Ryan Pickrell, 'We will not be intimidated' — Mattis doubles down on US vow to counter China's attempts to dominate the South China Sea, 19 October 2018, <https://www.businessinsider.com/mattis-calls-on-allies-to-stand-against-china-in-the-south-china-sea-2018-10?r=US&IR=T>, Marc Champion and Keith Zhai, “Mattis Calls Beijing’s South China Sea Military Moves a Coercion Attempt”, 02 June 2018, <https://www.bloomberg.com/news/articles/2018-06-02/mattis-says-china-s-south-sea-military-moves-a-coercion-attempt>

[5] Seth Robson, US urges Pacific allies to boost their military presence in South China Sea, 28 December 2018, <https://www.stripes.com/news/pacific/us-urges-pacific-allies-to-boost-their-military-presence-in-south-china-sea-1.562346>

[6] Hồ Ba, Lưu Lâm, Đường Bồi: “Tình hình Biển Đông: Nhìn lại và triển vọng”, “Kế hoạch nhận thức tình hình chiến lược Biển Đông”, ngày 8 tháng 4 năm 2019, <http://scspi.pku.edu.cn/yjbg/index.htm>

[7] Statement of Admiral Harry B. Harris Jr., U.S. Pacific Command before the House Armed Service Committee on U.S. Pacific Command Posture, 14 Feb, <https://docs.house.gov/meetings/AS/AS00/20180214/106847/HHRG-115-AS00-Wstate-HarrisJrH-20180214.pdf>; <https://www.theguardian.com/world/2018/feb/16/admiral-warns-us-must-prepare-for-possibility-of-war-with-china>

[8] Advance Policy Questions for Admiral Philip Davidson, USN Expected Nominee for Commander, U.S. Pacific Command, https://www.armed-services.senate.gov/imo/media/doc/Davidson_APQs_04-17-18.pdf, p.18.

[9] Megan Eckstein, “CNO Richardson Calls for Tougher Actions in Gray Zone Conflicts with Russia”, 06 Feb 2019, China, <https://news.usn>

i.org/2019/02/06/cno-richardson-calls-tougher-actions-gray-zone-conflicts-russia-china

Tác giả: Viện Nghiên cứu Biển, Đại học Bắc Kinh
Dịch giả: Hà Văn Lực, Thực tập sinh, Viện Biển Đông
Hiệu đính: Hoàng Lan

www.nghiencuubiendong.vn